

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽELDYNŲ ĮSTATYMO NR. X-1241 5, 13, 14 IR 30 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Želdynų statymo Nr. X-1241 5, 13, 14 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas) rengimą lėmė tai, kad dabar galiojanti Želdynų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies nuostata, įgaliojanti Lietuvos Respublikos aplinkos ministrą tvirtinti želdinių atkuriamosios vertės įkainius, taikomus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, apriboja Lietuvos Respublikos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 26 punkte nustatytą savarankiškųjų savivaldybės funkcijų - savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsaugos, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo - vykdymą. Teisėtai pašalintų ar neteisėtai sunaikintų želdinių atkūrimo kaštai skirtingose savivaldybėse gali būti didesni nei visai Lietuvos Respublikos teritorijai aplinkos ministro įsakymu patvirtintieji atkūrimo įkainiai dėl skirtingos sodinukų, apželdinimo, želdynų sutvarkymo ir želdinių priežiūros darbų pasiūlos bei kainų.

Projekto tikslas – Želdynų įstatyme nustatyti, kad savivaldybių atstovaujamosios institucijos turi teisę priimti sprendimą dėl didesnių atkuriamosios vertės įkainių nustatymo savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu saugotinais paskelbtiems želdiniams. Šiuo įstatymo pakeitimu siekiama sudaryti savivaldybėms galimybę nusistatyti tos savivaldybės teritorijoje taikomus didesnius želdinių atkuriamosios vertės įkainius, tuo siekiant atgrasyti nuo dendrologiškai, ekologiškai, estetiškai vertingų, kultūros paveldui ir kraštovaizdžiui reikšmingų medžių ir krūmų, paskelbtų savivaldybės saugotinais želdiniais, pašalinimo nesant būtinybės arba siekiant pilnai padengti pagrįstas pašalintų saugotinų želdinių atkūrimo išlaidas.

Projekto tikslas atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ 14 punkto nuostatomis, kurios numato „<...> Savivaldai suteiksime daugiau galių, perleisime daugiau šiuo metu centralizuotai atliekamų funkcijų.“

Siekiant aiškumo, Projektu taip pat siūloma patikslinti Želdynų įstatymo 14 straipsnio 3 dalies nuostatas dėl draudimo kirsti, kitaip iš augimo vietos pašalinti ar intensyviai genėti saugotinus medžius nuo kovo 15 dienos iki rugpjūčio 1 dienos. Atsižvelgiant į 2021 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusio naujos redakcijos Želdynų įstatymo nuostatų taikymo praktiką, kyla interpretacijų dėl šio straipsnio 3 dalies pirmojo ir antrojo sakinio nuostatų. Atsižvelgiant į tai, siūloma papildyti antrojo sakinio formuluotę konkrečiai nurodant, kad draudimas taikomas viešiesiems želdynams ir želdiniams, kaip ir šios dalies pirmojo sakinio formuluotėje. Kita Želdynų įstatymo 14 straipsnio 3 dalies keitimo priežastis – siūlymas suvienodinti išimtis, kada netaikomas draudimas kirsti, kitaip iš augimo vietos pašalinti ar intensyviai genėti saugotinus medžius nuo kovo 15 dienos iki rugpjūčio 1 dienos, valstybinės ir vietinės reikšmės kelių remontavimo, rekonstravimo ar tiesimo atveju. Nėra svarių argumentų, dėl ko vietinės reikšmės kelių remontavimo projektai būtų mažiau svarbūs ir būtų trumpinamas juose per metus atliekamų darbų laikotarpis lyginant su valstybinės reikšmės kelių remontu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Seimo narė Aistė Gedvilienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Želdynų įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad želdinių atkuriamosios vertės kompensacija apskaičiuojama pagal aplinkos ministras tvirtinamus Želdinių atkuriamosios vertės įkainius. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. D1-343 „Dėl Želdinių atkuriamosios vertės įkainių patvirtinimo“ patvirtinti želdinių atkuriamosios vertės įkainiai vienodai taikomi visos Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Šiuo metu Želdynų įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad draudžiama kirsti, kitaip iš augimo vietos pašalinti ar intensyviai genėti saugotinus medžius nuo kovo 15 dienos iki rugpjūčio 1 dienos, išskyrus atvejus, kai jie kelia pavojų gyventojams, jų turtui, statiniams, eismo ar skrydžių saugumui, taip pat kai tai būtina remontuojant, rekonstruojant ar tiesiant naują valstybinės reikšmės kelią, įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektus. Prieš tai esanti šios dalies nuostata suponuoja, kad draudimas taikomas viešiesiems želdynams ir želdiniams, tačiau tokiam nuostatų formulavimui trūksta aiškumo. Taip pat nustatyta, kad taikoma išimtis tik valstybinės reikšmės kelių remontavimui, rekonstrukcijai ar tiesimui.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma papildyti Želdynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalį 4 punktu, kuris numatytų savivaldybių atstovaujamosios institucijos funkciją - spręsti dėl didesnių atkuriamosios vertės įkainių nustatymo savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu saugotinais paskelbtiems želdiniams. Siūloma pakeisti Želdynų įstatymo 13 straipsnio 1 dalį papildant nuostata dėl želdinių atkuriamosios vertės kompensacijos apskaičiavimo galimybės pagal savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu saugotinais paskelbtų želdinių atkuriamosios vertės įkainius (kai tokie didesni įkainiai savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu yra nustatyti). Siūloma pakeisti Želdynų įstatymo 30 straipsnio 3 dalį papildant nuostata dėl galimybės želdynams ir želdiniams padarytos žalos apskaičiavimui vadovautis ir savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu saugotinais paskelbtų želdinių įkainiais (kai tokie didesni įkainiai savivaldybės atstovaujamosios institucijos sprendimu yra nustatyti). Įgyvendinant šias naujas teisinio reguliavimo nuostatas savivaldybės, saugodamos saugotinus savivaldybės želdinius ir apskaičiuodamos tokių želdinių atkuriamąją vertę, galėtų remtis konkrečios savivaldybės pagrįstu sprendimu nustatytais didesniais atkuriamosios vertės įkainiais. Tai leistų savivaldybei tiksliau apskaičiuoti ir pilnai padengti želdinių atkūrimo sąnaudas, dėl ko būtų sudarytos sąlygos atkurti visus pašalintus saugotinus želdinius.

Siūloma patikslinti Želdynų įstatymo 14 straipsnio 3 dalį, antrame sakinyje taip pat nurodant reglamentavimo objektą – viešuosius želdynus ir želdinius. Taip pat siūloma šioje dalyje nustatytą išimtį dėl draudimo kirsti, kitaip iš augimo vietos pašalinti ar intensyviai genėti saugotinus medžius nuo kovo 15 dienos iki rugpjūčio 1 dienos remontuojant, rekonstruojant ar tiesiant naują valstybinės reikšmės kelią papildyti išimtimi tokių pat darbų atlikimui vietinės reikšmės keliuose. Tai leistų išvengti interpretacijų dėl draudimo šalinti viešuosius želdynus ir želdinius taikymo ir būtų sudarytos vienodos galimybės vykdyti valstybinės ir vietinės reikšmės kelių remonto, rekonstrukcijos ar tiesimo darbus kovo 15 d. – rugpjūčio 1 d. laikotarpiu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Verslo sąlygoms ir jo plėtrai priimtas įstatymas neigiamos įtakos neturės, nes skatins plėtoti verslą mažinant neigiamą poveikį aplinkai, išsaugant daugiau želdinių ir pasinaudojant gamtos teikiamomis paslaugomis. Atkuriamosios vertės kompensacijos padidėjimas atlyginant žalą, padarytą nesilaikant įstatyme ir jo poįstatyminiuose teisės aktuose jau įtvirtintų reikalavimų, lems tokių nusižengimų, kuriais daroma žala aplinkai ir visuomenei, skaičių.

Įstatymo 14 straipsnio 3 dalies nuostatų patikslinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Reikės pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 26 d. įsakymą Nr. D1-343 „Dėl Želdinių atkuriamosios vertės įkainių patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 12 d. įsakymą Nr. D1-269 „Dėl Žalos aplinkai, sunaikinus ar sužalojus gamtinius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus, skaičiavimo metodikos patvirtinimo“.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Projekte nepateikiama sąvokų ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl Projektas nevertintinas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo įgyvendinimui neprireiks valstybės biudžeto lėšų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Aplinkos apsauga“, „aplinka“, „Želdynų atkūrimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.